

ინვესტიციების ადგილი და როლი ბიზნესის ეფექტიან ფუნქციონირებაში

რუსუდან ქუთათელაძე — სტუ-ს პროფესორი,
ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტის დეკანი
გუგული ყურამილი — სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

ქვეყნის ეკონომიკის ეფექტიანობის ამაღლების პრობლემა განუყოფლად უკავშირდება კაპიტალის ეფექტურად დაბანდებას მისი მატების მიზნით. ბაზრის პირობებში ინვესტირების შესაძლებლობები საკმაოდ ბევრია. ყველა სანარმო მეტნაკლებად უკავშირდება საინვესტიციო საქმიანობას.

ბიზნესის ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის, ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალის ზრდისათვის მეტად მნიშვნელოვანია უცხოელ ინვესტორთა უშუალო მონაწილეობა წარმოების პროცესში, ინვესტიციების მოზიდვა. ინვესტიციების რაციონალური გამოყენება მნიშვნელოვანი ფაქტორია საქართველოს კრიზისიდან გამოყვანისა და ბიზნესის განვითარებისათვის. იგი ხელს შეუწყობს საზღვარგარეთის პროგრესული ტექნოლოგიების ეროვნულ ბიზნესში განვითარებას, მენეჯმენტისა და მარკეტინგის თანამედროვე მეთოდების დანერგვას, ადგილობრივი ბიზნესის ექსპორტის გაზრდას, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას. გააფართოვებს საქართველოს საგარეო კონტაქტებს და ეკონომიკის მსოფლიოში ინტეგრირებას.

საკვანძო სიტყვები: მენეჯმენტი, ინვესტიციები, ბიზნესის ეფექტიანობა

Summary

Enhance the effectiveness of the country's economic problems is inseparably linked to its growth in order to invest capital efficiently. Market conditions, investment opportunities are high. All enterprises are more or less related to investment activities.

Effective functioning of business for any country's potential economic growth is very important for foreign investors to participate in the production process and to attract investment. It's an important factor to use rationally investment to bring out Georgia from crisis and for business management and development. It will contribute foreign progress technologies to develop it in national business and introduce modern marketing methods, to increase local business exports and create new jobs. It will expanse Georgia's foreign contacts and integration economy in the world.

ქვეყნის ეკონომიკის ეფექტიანობის ამაღლების პრობლემა განუყოფლად უკავშირდება კაპიტალის ეფექტურად დაბანდებას მისი მატების მიზნით. ბაზრის პირობებში ინვესტირების შესაძლებლობები საკმაოდ ბევრია. ყველა სანარმო მეტნაკლებად უკავშირდება საინვესტიციო საქმიანობას.

შრომის მწარმოებლურობის ზრდისა და ეკონომიკის სტაბილური განვითარების პროცესში დანაზოგები რეალურად იქცევა ინვესტიციად. არასტაბილური ეკონომიკური განვითარების პირობებში კი, ეკონომიკის კრიზისული განვითარებისა და ინფლაციის ტემპების გამო დანაზოგები იხარჯება პირადი მოხმარების საგნებზე და ინვესტიციის სახეს ვერ ღებულობს. იგი ძირითადად გამოიყენება საქონლის ან ვალუტის შესაძენად.

საინვესტიციო პროცესში სახელმწიფოს როლი შემდეგში მდგომარეობს: ერთის მხრივ სახელმწიფო ახდენს სახელმწიფოებრივ კაპიტალურ დაბანდებათა პოლიტიკის რეალიზებას, როგორც ცენტრალიზებული, ისე დეცენტრალიზებული. მეორე მხრივ, სახელმწიფოს ფუნქცია მდგომარეობს საინვესტიციო პროცესის რეგულირებაში, მოქნილი ეკონომიკური პროცესის გატარებით, საკრედიტო ბაზარზე არსებული სახსრების მოძრაობის რეგულირებით, სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების პროცენტის განაკვეთის მართვით და ა.შ. სწორედ ამ მომენტზე უნდა ამახვილებდეს ყურადღებას სახელმწიფოს საინვესტიციო პოლიტიკა, რომელიც მიმართული უნდა იყოს სოციალურ და სამეცნიერო-ტექნიკურ განვითარებაზე და ამას სახელმწიფო ორგანოები უნდა უზრუნველყოფდნენ.

მსოფლიომ პრაქტიკამ გვიჩვენა, რომ განვითარებადი ქვეყნების დაჩქარებული ეკონომიკური ზრდა გარკვეულ პირობებში რეალურად განხორციელებადია. საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პროდუქციის დასამზადებლად ფინანსური რესურსების გარდა საჭიროა ისეთი კომპონენტები, რომელებიც პირდაპირ თუ ირიბად გავლენას ახდენს მენარმეების, ბიზნესმენების მიერ შექმნილი პრო-

დუქციის ხარისხზე და კონკურენტუნარიანობაზე.

ბიზნესის ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის, ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალის ზრდისათვის მეტად მნიშვნელოვანია უცხოელ ინვესტორთა უშუალო მონაწილეობა წარმოების პროცესში, ინვესტიციების მოზიდვა. ინვესტიციების რაციონალური გამოყენება მნიშვნელოვანი ფაქტორია საქართველოს კრიზისიდან გამოყვანისა და ბიზნესის განვითარებისათვის. იგი ხელს შეუწყობს საზღვარგარეთის პროგრესული ტექნოლოგიების ეროვნულ ბიზნესში განვითარებას, მენეჯმენტისა და მარკეტინგის თანამედროვე მეთოდების დანერგვას, ადგილობრივი ბიზნესის ექსპორტის გაზრდას, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას. გააფართოვებს საქართველოს საგარეო კონტაქტებს და ეკონომიკის მსოფლიოში ინტეგრირებას.

ბიზნესში უცხოელ ინვესტორთა უშუალო მინაწილეობის, თანამშრომლობის ერთ-ერთი ხელსაყრელი ფორმაა ერთობლივი საწარმოები. პირდაპირი ინვესტიციების ეს ფორმა არა მხოლოდ კაპიტალის დაბანდების, არამედ ახალი ტექნოლოგიების მართვისა და მარკეტინგის მონაწილე მეთოდების შემოტანის წყაროა. პოლიტიკოსები და ანალიტიკოსები ეთანხმებიან იმ აზრს, რომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ეკონომიკის რესტრუქტურეზაციაში, ამიტომაც ინვესტიციური ნაკადების ზრდა ეკონომიკური პოლიტიკის უმნიშვნელოვანესი ელემენტია. ინვესტიციური პოლიტიკა, წარმოადგენს რა ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სფეროს, ასევე ერთ-ერთი მოქნილი ინსტრუმენტია ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დასაჩქარებლად. სწორი ინვესტიციური პოლიტიკის შედეგად შეიძლება გადაიჭრას საზოგადოების ისეთი სოციალური პრობლემები როგორიცაა: ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა. მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესება, მეცნიერულ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ჯამრთელობის დაცვისა და განათლების სისტემის სრულყოფა.

თანამედროვე ეტაპზე უცხოელ ინვესტორსა და ინვესტიციის მიმღებ ქვეყანას შორის ურთიერთობები კომპრომისის მატარებელია. ინვესტორს გააფართოება და წარმოების იაფი კომპონენტების, ქვეყნის მთელი რიგი დადებითი თავისებურებების გამოყენების ხარჯზე, ნაციონალურ მთავრობას კი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისათვის პირობების შექმნა აინტერესებს,

სწორედ მათი შეხამებაა უცხოური ინვესტიციების წარმატებული მოზიდვის საფუძველი.

უცხოელ ინვესტორებს საქართველო იზიდავს იმიტომ, რომ აქ გარკვეულ უპირატესობებს იძენს წარმოების ხარჯების შესამცირებლად. საქართველო თავისი გეოგრაფიული მდებარეობით ახლოსაა დსთ ქვეყნების ბაზრებთან. ის საზღვაო, საჰაერო, სარკინიგზო, საავტომობილო და მილსადენი ტრანსპორტით უკავშირდება მსოფლიო ბაზარს. უძველესი აბრეშუმის გზის პროექტის მოქმედება მომავალში მეტ უპირატესობებს შეუქმნის ადგილობრივ და უცხოელ ბიზნესმენებს წარმოების ხარჯების შემცირებაში და საბოლოო ჯამში მაქსიმალური მოგების მიღწევაში. საქართველოში უცხოური კაპიტალის მოზიდვის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ისიც, რომ ბევრია აუთვისებელი რესურსები და ნაკლებია კონკურენტული გარემო. ასეთ შემთხვევაში უცხოელი ინვესტორის ძირითადი მოტივია ინვესტორი კომპანიის უფრო მომგებიან და კონკურენტუნარიან კომპანიად ჩამოყალიბება.

ეროვნულ ეკონომიკაში, ადგილობრივ ბიზნესში უცხოური კაპიტალის განთავსების სტრატეგია უნდა ემყარებოდეს გარკვეულ ღონისძიებათა სისტემას, რაც გულისხმობს განსაზღვრული მიზნების განხორციელებას, ეროვნული ეკონომიკის უსაფრთხოებას. თავის მხრივ, რეციპიენტი ქვეყანა, ადგილობრივი ბიზნესით ცდილობს ინვესტიციების ყველაზე იაფად, შეძლებისდაგვარად შეღავათიანი პირობებით მიღებას. რაც იმას ნიშნავს, რომ ინვესტიციების გამცემსა და ინვესტიციების მიმღებს შორის გარკვეული წინააღმდეგობაა. ამასთან ინვესტირებისას, შენარჩუნებულია პარტნიორობის ეკონომიკური უთანაბრობა.

ამჟამად მსოფლიოში ძირითადად უკვე დამყარდა ისეთი ურთიერთობები, რომ ინვესტიციის მიმღებსა და ინვესტიციის შემომტანს შორის თანამშრომლობის საფუძველად გამოდის ერთმანეთის ინტერესებისა და ურთიერთსარგებლოებისა და თანხვედრის პრინციპი. ამ ინტერესების დაბალანსებით ხელი ეწყობა მაკროდონეზე საზოგადოებრივი წარმოების, ხოლო მიკროზე ბიზნესის ეფექტიანობის ამაღლებას.

ყველაზე მთავარი ასპექტი რაც დონორსა და რეციპიენტს შორის ურთიერთობაშია, არის ის, რომ ხშირად ინვესტორები კაპიტალს დებენ იქ, სადაც ადგილობრივ ბიზნესმენებს შეუძლიათ საქმიანობის დაწყება, წარმოების განვითარება. ყოველივე ეს დაუშვებელია, ჩემი აზრით, ეკონომიკის იმ სექტორში, სადაც ადგი-

ლობრივ ბიზნესს შეუძლია ეფექტიანად ფუნქციონირება და წარმოება, უპირატესობა მას უნდა მიენიჭოს, თუნდაც ეს სახელმწიფოს ძვირი დაუჯდეს.

როცა ლაპარაკია ადგილობრივი და უცხოური ინვესტიციების კომპრომისულ ხასიათზე, ურთიერთდამატებასა და ეფექტურ სინთეზზე, ბიზნესის გააქტიურების თავლსაზრისით საჭიროა ყურადღება გავამახვილოთ ერთ მტკივნეულ საკითხზე, საქმე ეხება ინვესტიციის მიმღებ, რეციპიენტისა და ინვესტიციის შემომატანს, დონორს შორის ურთიერთობის ზოგიერთ ასპექტს, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია მსოფლიო კრიზისის პირობებში.

მსოფლიო ეკონომიკის კრიზისის პირობებში მოცემული ქვეყნისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს რეციპიენტსა და დონორს შორის ურთიერთობას. არაკეთილსინდისიერი ინვესტორი სარგებლობს რა კრიზისის დროს ინვესტიციური შიშებით, თავის სახსრებს წარმართავს არაკეთილსინდისიერი მიზნების სარეალიზაციოდ. უცხოელ ინვესტორთა უმრავლესობა საქართველოში დაინტერესებულია უფრო მეტად მომსახურების სფეროს საწარმოებით და არ იჩენენ ყურადღებას იმ სამრეწველო საწარმოებისადმი, სადაც სამამულო პროდუქციის წარმოების გადიდების რეალური პირობები არსებობს.

უცხოური ინვესტიციები, უნდა განვიხილოთ ბიზნესზე მისი გავლენის დადებით და უარყოფით მხარეთა კომპლექსში, მართალია ქვეყნისათვის უმნიშვნელოვანესია უცხოური კაპიტალის მოზიდვა, მაგრამ ამავედროულად არ უნდა შეიღებოს სამამულო ინვესტორთა შესაძლებლობები და უფლებები. სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს, როგორც უცხოურ ასევე შიდა ინვესტიციების მოზიდვას. ინვესტორებისადმი სწორი, მოქნილი სახელმწიფო პოლიტიკის დადებით მაგალითად გამოდგება ლათინური ამერიკის და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის მთელი რიგი ქვეყნები, სადაც მიღწეულ იქნა ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპები, მოსახლეობის ცხოვრების მაღალი დონე.

როცა ინვესტიციებზე, მითუმეტეს უცხოურ ინვესტიციებზე ვმსჯელობთ, არ შეიძლება იმის დავიწყება, რომ მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ინვესტორთა რაოდენობა, არამედ ხარისხიც. უცხოური ინვესტიციები-უმთავრესად ახალი ტექნოლოგიები, სრულყოფილი მენეჯმენტი, პროდუქციის მაღალი ხარისხი უნდა იყოს. სწორედ ესაა, რაც აკლია აგილობრივ ბიზნესს ეფექტიანად მუშაობისათვის.

საქართველოს ეკონომიკის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ბიზნესის საინვესტიციო პოტენციალი ჯერ კიდევ ისევ დაბალია, განუვითარებელია ის სტრუქტურები, რომლებმაც უნდა უზრუნველყონ დანაზოგების აკუმულირება და ინვესტიციებში ტრანსფორმირება. ეს ჯერ ერთი კარნახობს საბაზრო სტრუქტურების დაჩქარებული განვითარების საჭიროებას და მეორე, გვიჩვენებს, რომ უახლოეს პერიოდში ეკონომიკაში ინვესტიციების ძირითადი მასა უცხოური რესურსების ხარჯზე განხორციელდება.

როგორც საქართველოს ეკონომიკის, ისე ბიზნესის წინაშე მოცემულ ეტაპზე დგას არა მხოლოდ წარმოების სტაგნაციის დაძლევის პრობლემა, რამდენადაც მისი ახალ ტექნიკურ ტექნოლოგიურ დონეზე ამოქმედების საკითხი. რამაც უნდა უზრუნველყოს მსოფლიო ბაზარზე ადგილობრივი ბიზნესის მეშვეობით შექმნილი ნაწარმის კონკურენტუნარიანობა, ხელი შეუწყოს მსოფლიო კავშირებში საქართველოს ეკონომიკურ ინტეგრაციას.

მოცემულ ეტაპზე გულობრვყოლობაა გვეფიქრა, რომ უცხოელ ინვესტორს აინტერესებდეს ჩვენს ქვეყანაში მრეწველობის ნებისმიერი დარგის განვითარება. ამით იმის თქმა მინდა, რომ ჯერჯერობით, საქართველოში პირდაპირ უცხოური ინვესტიციები არ არის მრეწველობაზე ორიენტირებული. ასევე ხელი არ ეწყობა ექსპორტზე ორიენტირებული ინვესტიციების დაბანდებას. არადა პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს შეუძლია საქართველოს ეკონომიკის ზრდის დაჩქარება, განსაკუთრებით ისეთ სექტორში, როგორცაა სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა. ტურიზმი, სოფლის მეურნეობისა და კვების პროდუქტების წარმოება. 2014 წელს განხორციელებული ინვესტიციების მიხედვით, უმსხვილესი ინვესტორი ქვეყანა ნიდერლანდებია (26%), მეორე და მესამე ადგილებზე აზერბაიჯანი (24%) და ჩინეთი (15%). ამ სამი უმსხვილესი ქვეყნის წილმა მთლიან ინვესტიციებში 65% შეადგინა. სექტორულ ჭრილში გასულ წელს განხორციელებული ინვესტიციების 27%, 343 მლნ აშშ დოლარი, ტრანსპორტსა და კავშირგაბმულობაში დაიხარჯა. მეორე ადგილზეა მშენებლობა, 295 მლნ აშშ დოლარით, და მესამეზე — დამამუშავებელი მრეწველობა, 174 მლნ აშშ დოლარით.

ინვესტიციების ხელშეწყობა მარტივად მიმდინარეობს, როდესაც იგი საერთო ეროვნული განვითარების სტრატეგიის განუყოფელი ნაწილია. უცხოური კაპიტალის მოზიდვა ნებისმიე-

რი რეგიონული მცირე და საშუალო ბიზნესის, ან ზოგადი სამრეწველო სტრატეგიის ძირითადი კომპონენტია. ევროკავშირის ახალი წევრი ქვეყნები და წევრობის კანდიდატები მოტივირებული არიან სწორედ ასეთი სტრატეგიების შემუშავებით, რადგან სწორედ ამ სტრატეგიებიდან გამომდინარე ხდება ევროკავშირის სტრუქტურული ფონდებიდან დახმარების გაცემა. ახალი ტანამედროვე საერთაშორისო დონის წარმოების დასაწყებად ინვესტიციების მოზიდვაზე ყურადღების გამახვილებით საქართველომ უნდა შეძლოს პრაქტიკული სტრატეგიების შერწყმა და უცხოური კაპიტალის დახმარებით ადგილობრივი ბიზნესის აღორძინება-განვითარება. ინვესტიციების ხელშწყობა ინდუსტრიული პოლიტიკის ქვაკუთხედს უნდა წარმოადგენდეს, რადგან საბოლოო ჯამში, მხოლოდ ის სექტორები მოიზიდავს ინვესტიციებს, რომლებიც კონკურენტუნარიანია რეგიონულ დონეზე მაინც.

კონკურენტუნარიანი, საექსპორტოდ ორიენტირებული დარგების განვითარების შედეგად მსოფლიო სამეურნეო კავშირებში ჩართვა ფიზიკურად და მორალურად თითქმის გაცვეთილი ტექნიკისა და ტექნოლოგიის გამოყენებით შეუძლებელია. ეკონომიკის სტრუქტურული გარადქმნისთვის, წარმოების საერთაშორისო მოთხოვნების დონეზე გაახლებისათვის საჭიროა დიდძალი ფინანსური სახსრების გამონახვა, ეფექტიანი გამოყენების გზებისა და მეთოდების ოპტიმიზაცია წარმოადგენს ამჟამად საქართველოში სახელმწიფო პოლიტიკის, პრაქტიკული ბიზნესისა და თუნდაც ეკონომიკური თეორიის ერთ-ერთ მთავარ პრობლემას. სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ცნობით, 2014 წელს საქართველოში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობამ 1 მლრდ 272 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა,

რაც 2013 წლის დაზუსტებულ მაჩვენებელს 35 %-ით აღემატება და 2008 წლის შემდეგ ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია.

სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის პირობებში სახელმწიფომ უნდა შექმნას ნორმალური მიკრო და მაკრო ეკონომიკური გარემო საკუთრების ნებისმიერი ფორმისათვის. ასეთმა პროგრამამ, ჩემი აზრით, უნდა დაიცვას ადამიანის ჯანმრთელობა ბიზნესისაგან, უცხოური ინვესტიციების მისწრაფებისგან, არ მოზიდოს ჩვენს ქვეყანაში ისეთი ტექნიკა და ტექნოლოგიები, ნაწარმი, რომლებიც სხვა ქვეყანაში აკრძალულია და მორალურად საერთაშორისო სტანდარტებს ვერ აკმაყოფილებს. ეს მომენტი ყველაზე მეტად გასათვალისწინებელია რეცეპიენტი და დონორი ქვეყნების ურთიერთობაში სწორი საინვესტიციო პოლიტიკის გატარებისას.

ამრიგად, ეკონომიკის ნორმალური განვითარება ბიზნესის ეფექტიანი ფუნქციონირება ჯანსაღი საინვესტიციო გარემოს, ადგილობრივი და უცხოური ინვესტიციათა ეფექტური სინთეზისა და ურთიერთდამატების გარეშე შეუძლებელია. სწორედ ამიტომ აქვს ინვესტიციებს უზარმაზარი მნიშვნელობა ბიზნესის გააქტიურებაში და იგი ჩემი აზრით გადამწყვეტ როლს თამაშობს ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობისა და რიგი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემის გადაწყვეტის საქმეში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ქოქიაური ლ. საინვესტიციო მენეჯმენტი და პოლიტიკა, თბ. 2008
2. ბარათაშვილი ე, ქუთათელაძე რ. გვაჯაია ლ, ყურაშვილი გ. საინვესტიციო მენეჯმენტი 2011
3. www.geostat. www.Ekon.Ge. www/hhh